

II.4 Bostäder, befolkning och boendeförhållanden

På begäran av arbetsgruppen för Katarinaberget har generalplaneberedningens kansli utfört en undersökning med avsikten att ge en bild av Katarinabergets invånare och bostäder. Faktamaterialet om bostäderna och befolkningen har sammanställts från flera källor. Undersökningen bygger främst på uppgifter som erhållits från Folk- och Bostadsräkningens råmaterial för 1970 till den del detta avsåg Katarinabergsområdet. Uppgifter om boendetid och inkomstförhållanden har dock erhållits från Statistiska Centralbyrån medan arbetsgruppen för Katarinaberget står för den kulturhistoriska värderingen av fastigheterna. (I det sistnämnda fallet är det fråga om ett preliminärt förslag. Vissa justeringar har gjorts i det slutliga förslaget, men de är så små att man torde kunna bortse från effekterna av dem i detta tabellmaterial.) Undersökningen redovisas i detalj som K 72, del C, BOSTÄDER, BEFOLKNING OCH BOENDEFÖRHÅLLANDEN PÅ KATARINABERGET - EN BESKRIVANDE STUDIE. Detta kapitel utgör en sammanfattning av denna undersökning.

FASTIGHETERNA

Antal: I utredningsområdet finns 229 bostadsfastigheter.

Ägarförhållanden: Kommunen, Enskilda och Övriga, d v s bolag, stiftelser m m är de helt dominerande ägarkategorierna. Kommunen eller dess bolag äger 36 % av fastigheterna, men endast 18 % av lägenheterna. Två tredjedelar av de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna ägs av kommunen eller dess bolag. Endast 5 % av fastigheterna ägs av Staten eller bostadsrättsföreningar.

Storlek: Större delen av fastigheterna inrymmer relativt få bostadslägenheter.

Ålder: Fastigheterna är relativt åldersstigna: 57 % är byggda före 1901 och 78 % före 1921.

LÄGENHETERNA

Antal: Totala antalet bostadslägenheter i utredningsområdet är 3.753.

Utrustningsstandard: 56 % av lägenheterna i området är modernt utrustade medan omkring en fjärdedel är omoderna. Motsvarande siffror för innerstaden totalt är 64 resp 18 %, utrustningsstandarden är således sämre i utredningsområdet.

Lägenhetsstorlek: 68 % av lägenheterna består av högst två rum och kök, vilket är samma procentandel som gäller för hela Stockholm. Motsvarande andel i hela innerstaden är så stor som 79 %.

Ägarförhållanden: Större delen av lägenheterna ägs av Enskilda och Övriga (stiftelser, bolag m fl). Knappt en femtedel (vilket dock är en jämförelsevis stor andel) ägs av kommunen.

Kulturhistoriskt värde: Drygt en fjärdedel av utredningsområdets bostadslägenheter, är belägna i kulturhistoriskt värdefulla fastigheter enligt den preliminära redovisningen.

Kvalitetsgrupp och lägenhetsstorlek: De modernt utrustade lägenheterna utgöres till 61 % av smålägenheter (högst två rum och kök). Siffran stiger till 82 % ifråga om halvmoderna + omoderna lägenheter, bland dessa är således smålägenheternas dominans stor.

Kvalitetsgrupp och ägarförhållanden: Av de modernt utrustade lägenheterna äger Enskilda och Övriga (stiftelser, bolag m fl) hela 84 % medan kommunens andel inskränker sig till 6 %. Kommunens andel är avsevärt större (27 %) beträffande de icke-moderna lägenheterna och av de sämst utrustade lägenheterna (kval.grp 5-7) ägs merparten (63 %) av kommunen.

Kvalitetsgrupp och kulturhistoriskt värde: Utrustningsstandarden för lägenheter i "kulturhus" är genomsnittligt låg: endast var tredje lägenhet är modernt utrustad.

DE BOENDE

Antal: Totalt finns i området 6.004 mantalsskrivna invånare, vilka är fördelade på 3.341 hushåll.

Befolkningens ålder: Åldersstrukturen är ungefär densamma som i hela innerstaden. Den avviker således från den som gäller hela Stockholm på så vis att barn och ungdom är kraftigt underrepresenterade medan de äldre åldersgrupperna är överrepresenterade.

Hushållstyper: Vartannat hushåll består av endast en person och andelen barnfamiljer är liten: 11 %. Detta innebär att hushållsstrukturen är ungefär densamma som i innerstaden, dock att andelen enpersonshushåll är något större i utredningsområdet. Jämfört med hela Stockholm är enpersonshushållen kraftigt överrepresenterade och barnhushållen lika kraftigt underrepresenterade i Katarinabergsområdet.

Sysselsättning: Drygt hälften (56 %) av bostadsföreståndarna är förvärvsarbetande medan de återstående till största delen är pensionärer (27 % av samtliga bostadsföreståndare).

Socialgruppsstillhörighet (avser förvärvsarbetande): 19 % av bostadsföreståndarna tillhör socialgrupp 1, 49 % socialgrupp 2 och 31 % socialgrupp 3. I förhållande till hela Stockholm (och även innerstaden i någon mån) synes socialgrupp 1 vara överrepresenterad och socialgrupp 3 underrepresenterad i utredningsområdet.

Hushållsinkomst: Av samtliga hushåll hade 18 % år 1970 en inkomst av högst 10.000 kronor och 36 % hade samma år en inkomst av högst 20.000 kronor. Omkring vart tredje hushåll (32 %) hade inkomster som översteg 40.000 kronor. Inkomstfördelningen varierar givetvis för de olika hushållstyperna. Således hade 29 % av enpersonshushållen (jämfört med 6 % av flerpersonshushållen utan barn och 7 % av barnfamiljerna) en inkomst av högst 10.000 kronor.

LÄGENHETERNA TILLHÖRANDE KVALITETSGRUPPERNA 3-7 OCH HUSHÅLLEN SOM BEBOR DEM

Eftersom i princip alla såväl halvmoderna som omoderna lägenheter kan sägas vara saneringsaktuella (åtminstone om Saneringsutredningens betänkande vinner gehör) kan det vara befogat att här ägna dessa lägenheter och de hushåll, som bebor dem, speciell uppmärksamhet.

Totalt tillhör 1.460 av de 3.753 bostadslägenheterna kvalitetsgrupperna 3-7. 668 lägenheter är halvmoderna och tillhör således kvalitetsgrupp 3. 582 lägenheter är att hänföra till kvalitetsgrupp 4 och återstoden, 210 lägenheter, faller på kvalitetsgrupp 5-7. (Det förefaller dessutom mycket troligt att de 192 lägenheter för vilka uppgifter om lägenhetsutrustning saknats i de flesta fall skulle haft sin rätta placering i kvalitetsgrupp 4 eller 5-7. Vi har dock ansett det felaktigt att generellt ge dem beteckningen "omoderna lägenheter" och de är därför inte medtagna i denna redovisning.)

Lägenhetsstorlek: Över 80 % av lägenheterna består av högst två rum och kök. Dominansen av smålägenheter är således stor.

Ägarförhållanden: Lägenheterna i kvalitetsgrupp 3 och 4 ägs till 70 % av kategorierna Enskilda och Övriga (bolag, stiftelser m fl). Kommunen äger omkring 20 % av dessa lägenheter. Vad de sämst utrus-

tade lägenheterna (kval.grp 5-7) beträffar ägs däremot större delen (63 %) av kommunen.

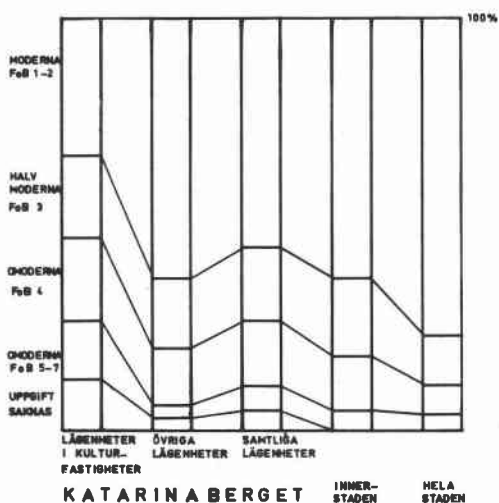
Hushållsstruktur: Flertalet lägenheter (57 %) bebos av enpersons-hushåll. Barnfamiljerna utgör omkring 10 % av hushållen.

Bostadsföreståndarnas ålder: I lägenheter som tillhör kvalitetsgrupperna 3 och 4, speciellt då den senare, är andelen unga bostadsföreståndare (under 35 år) relativt stor och andelen bostadsföreståndare över 65 år relativt liten. Beträffande de sämst utrustade lägenheterna (kval.grp 5-7) är dock de yngre åldersgrupperna underrepresenterade och mer än var tredje bostadsföreståndare (37 %) är i åldern 65 år och däröver.

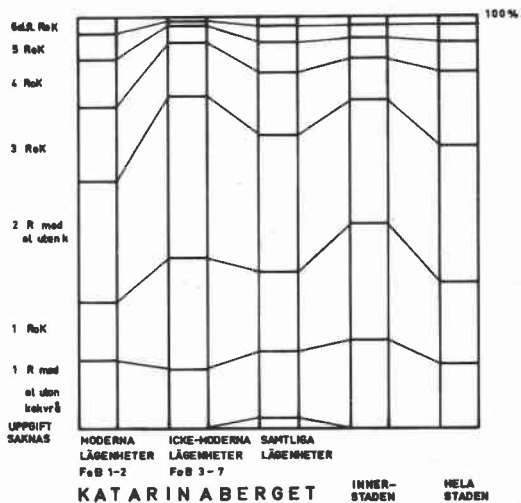
Socialgruppsstillhörighet: Varannan (socialgruppsplacerad) bostadsföreståndare tillhör socialgrupp 3, stor överrepresentation således, medan endast 8 % tillhör socialgrupp 1.

Hushållsinkomst: En fjärdedel av hushållen som bebor lägenheter tillhörande kval.grp 3 och 4 hade 1970 en inkomst av högst 10.000 kronor och 45 % hade en inkomst av högst 20.000 kronor. Vad de sämst utrustade lägenheterna beträffar är andelen låginkomsttagare stor: 37 % av hushållen hade 1970 en inkomst av högst 10.000 kronor, och 58 % hade samma år en inkomst av högst 20.000 kronor.

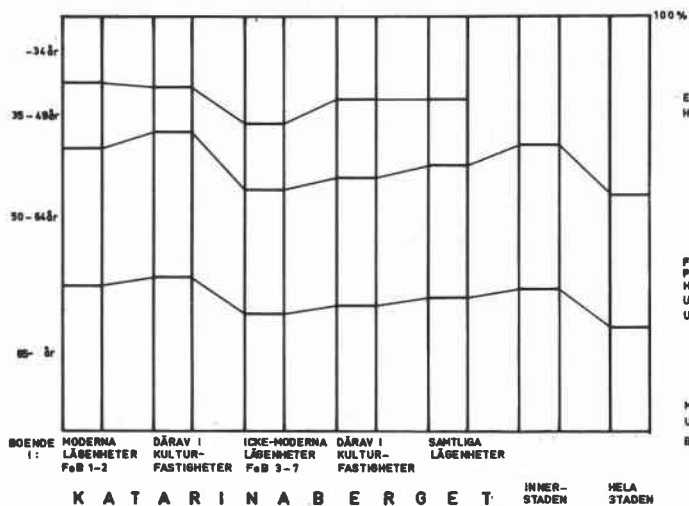
BOSTADSLÄGENHETERNAS FÖRDELNING EFTER FoB:s KVALITETSGRUPPER

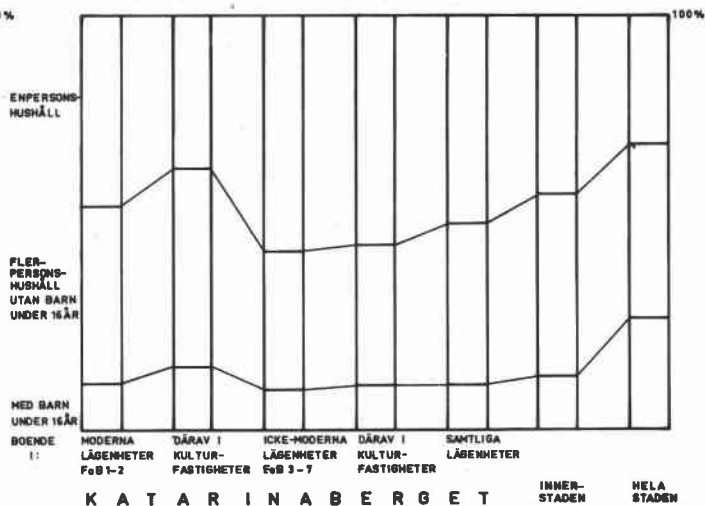
BOSTADSLÄGENHETERNAS FÖRDELNING EFTER ANTALET RUM

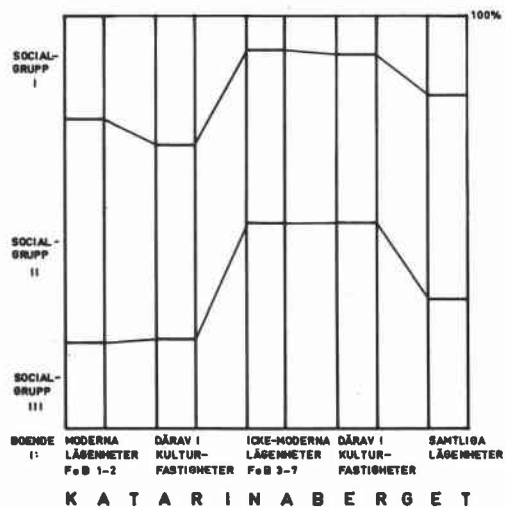
BOSTADSFÖRESTÄNDARENS ÅLDER

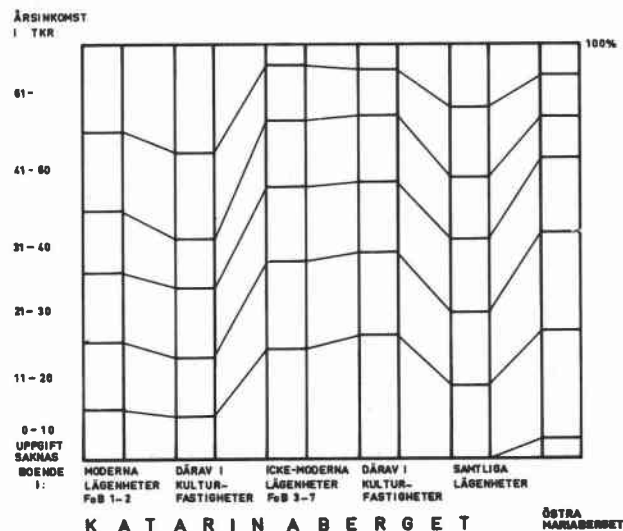
HUSHÅLLSSTRUKTUR

BOSTADSFÖRESTÄNDARENS SOCIALGRUPPSTILLHÖRIGHET

HUSHÅLLSINKOMST

II.5 Boendeservice

4.1 Inledning

Följande sammanställning avser att ge en kvantitativ beskrivning av boendeservicen på Katarinaberget, såsom den framkommer vid en jämförelse med aktuella normer. Sammanställningen utgör ett utdrag ur en serviceinventering på Östra Södermalm, vars resultat publicerats som en uppsats i kulturgeografi vid Stockholms Universitet.

Södermalmsinventeringen bygger på grundmaterial från Stockholms Statistiska kontor, som i samband med mantalsuppgifterna för 1968 efterfrågade uppgifter från fastighetsägarna om bl a vilka serviceverksamheter som inrymdes i fastigheterna och vilken yta som verksamheterna upptog. Under maj-juni 1971 kontrollerades och kompletterades dessa uppgifter genom en fältstudie i området, där eventuella avvikelser noterades. Bl a har erfordrats kompletteringar för vissa serviceställen som av sekretesskäl ej medtagits i Statistiska kontorets uppgifter för 1968.

Samtliga aktiviteter har kodats enligt anvisningar på kartorna vilka överensstämmer med dem som använts vid butiksundersökningen för Götgatan i avsnitt II.7. Vid ytredovisningen har den indelning använts som redovisats på medföljande tabell.

4.2 Redovisning i kartform

Karta 17 visar samtliga aktiviteter. Karta 18 upptar närbutiker, såsom livsmedelsaffärer, tobaksaffärer, blomsteraffärer etc., vilka antas ha ett lokalt befolkningsunderlag. Karta 19 avser butiker på stadsdelsnivå vilka har ett vidare omland än närbutiken. Exempel på butik på stadsdelsnivå är specialaffärer av typ guldsmedsaffär, hatt- och mössaffär, varuhus. Karta 20 avser s k hantverksservice, exempelvis skomakare, herr- och damfrisörer, skrädderi. Hit räknas också post och bank. Karta 21 avser övrig service. Häri ingår exempelvis skolor, samlingslokaler och lokaler för annan social verksamhet. Denna karta redovisar även viss privat service såsom privatläkare och tandläkare.

Karta 17 visar tydligt Götgatan - Folkungagatans dominans när det gäller det totala serviceutbudet. Karta 18 och 19 visar ett likartat spridningsmönster. Karta 20 visar en jämnare fördelning över området medan karta 21 intar en mellanställning dock med en viss koncentration till Götgatan.

4.3 Redovisning av ytor för olika aktiviteter

Tabell 1 visar den absoluta och procentuella fördelningen av den lägenhetsyta inom undersökningsområdet, som serviceverksamheterna tar i anspråk. Som jämförelse redovisas motsvarande uppgifter på hela östra Södermalm.

Tabell 1 Absolut och procentuell fördelning av ytanvändningen.

	Katarinabergsområdet			Östra Södermalm
	antal	m ² ly	%	%
<u>Varudistribution</u>		56.132	51,6	62,0
Livsmedel	17	1.776	1,7	3,6
Annan detaljhandel	220	40.928	37,6	41,1
Hygien m m	37	6.013	5,5	3,9
Post, bank, förs.	11	2.510	2,3	2,5
Bilhandel, bilservice	7	4.905	4,5	10,9
<u>Undervisning</u>		24.173	22,2	19,8
Allmän	6	24.078	22,1	19,2
Privat	1	95	0,1	0,6
<u>Samling, rekreation</u>		14.958	13,8	8,8
Samling, nöjesliv	17	12.603	11,6	8,0
Gymnastik, idrott	2	2.355	2,2	0,8
<u>Barnavård</u>	3	1.656	1,5	1,9
<u>Hälso-, sjukvård</u>		10.351	9,5	6,4
Allmän	3	1.773	1,6	4,4
Privat	25	8.578	7,8	2,0
<u>Annan soc. verksamhet</u>	4	1.141	1,1	1,2
<u>Begravningsbyråer</u>	4	391	0,3	0,0
Summa		108.802	100,0	100,0

Tabellen visar att totalt 108.802 m² ly används till service inom området för olika verksamheter.

Vid en jämförelse mellan Katarinabergsområdets och östra Södermalms fördelning mellan de olika servicegrupperna med hänsyn till ytanvändningen framstår Katarinabergsområdet inte med en särställning ur servicesynpunkt.

Varudistribution

Inom gruppen varudistribution dominerar "annan detaljhandel" med 37,6 %, medan 17 livsmedelsbutiker, med en medelyta på 104 m², ej upptar mer än 1,7 %. Inom hela Katarinabergsområdet finns 25 konfektions- och ekipersingsaffärer med en medelyta av 141 m², 10 guldsmedsaffärer, 10 möbelaffärer och 9 skoaffärer. Bland hygien m m finns 8 herr- och 16 damfriseringar med 42 resp 59 m² som genomsnittsyta. Hit hör också områdets 9 kemptvättsinrättningar och 14 kaféer. Inom hela östra Södermalm upptar ytor för bilservice o dyl 10,9 % medan inom Katarinabergsområdet endast 4,5 % redovisas för detta ändamål.

Undervisning

Under rubriken undervisning ingår bl a Södra Latin, Katarina Västra skola och Katarina Norra skola (låg- och mellanstadium), Schartaus handelsgymnasium och Sjöbefälsskolan.

Samling och rekreation

Inom denna grupp kan en viss särställning konstateras i förhållande till östra Södermalm, men detta måste ses emot att både Medborgarhuset med bibliotek, samlings-salar, klubb- och bastu med bassäng, och Södra teatern ligger inom det mindre området och att institutionerna skall förse hela östra Södermalm, kanske mer, med lokaler för samling och nöjesliv. Vidare finns vid Södermalmstorg lokaler för KFUM och vid Björns Trädgård finns Katarina ungdomsgård.

Utearrangemang för idrott och gymnastik är mycket sparsamt förekommande inom området. Vid kvarteret Droskhästen finns en bollplan och lek- yta på 800 m² och vid Björns Trädgård finns en lekplan på 600 m² i anslutning till parkleken. I övrigt finns endast små friytor. I detta avseende intar området inte någon särställning i innerstaden men är klart underförsörjt med större sammanhängande grönyta i jämförelse med de riktlinjer som kommunen tillämpar.

Barnavård

I kvarteret Droskhästen finns ett nyöppnat daghem om 661 m² ly för 54 platser. Daghemmet har en liten lektyta om ca 300 m² på den öppna platsen mellan Tjärhovsgatan och Folkungagatan. Daghemmet i kvarteret Häckelfjäll har 612 m² ly och 64 platser och egen inhägnad tomt på ungefär 300 m². I kvarteret Stenbodarne Större finns ett kombinerat daghem och lekskola med 27 resp 20 platser. Lokalytan är 383 m² ly och har en inhägnad lekplats om ca 200 m².

Hälso- och sjukvård

I kvarteren Stenbodarne Större och Stammen ligger Stigbergets sjukhus, som är ett annexsjukhus med 106 platser inom långtidsvården. På vårdhemmet Södermannagatan 2 finns dessutom 60 långtidsvårdsplatser.

Den privata servicen domineras av gruppen hälso- och sjukvård. Bl a finns 8 privata läkarlokaler och 13 privata tandvårdslokaler, 3 privata hälsovårdslokaler och en veterinär.

Annan social verksamhet

I kvarteret Häckelfjäll finns ett natthärbärge för ungdom och ett daghärberge finns vid Glasbruksgatan. Områdets postexpedition finns i kvarteret Gråberget och polisstationen i kvarteret Rudan Mindre.

5.4 Servicestandard

Inom det aktuella området bor sammanlagt ca 6.000 personer. I normala fall är denna folkmängd inte tillräcklig för att bära upp en mera fullständig stadsdelsservice. Områdets centrala läge i innerstaden gör emellertid att den kommersiella service som finns i området torde kunna anses överdimensionerad i förhållande till t ex modern ytterstandard. Vissa livsmedelsbutiker och hantverkerier är belägna i äldre fastigheter. Huruvida dessa butiker kan hålla sig kvar efter den hyreshöjning som följer av en sanering är dock mycket tveksamt. Skärgårdstrafikens flyttning har inneburit starkt minskat kundunderlag för butikerna omkring korsningen av Renstiernas Gata och Folkungagatan.

Området saknar egen högstadieskola. Närmaste högstadieskola är Sofia skola. Skolgårdsutrymmet vid L M-skolan Katarina Norra uppgår till ungefär 2.000 m² och fyller inte utrymmeskraven. Enligt gällande normer skulle erfordras ca 8.000. Sådana underskott i skolgårdsutrymmen är dock

regel vid skola i centrala lägen. Skolidrottsplats saknas. Närmaste idrottsplats är Hammarby idrottsplats.

Ifråga om fritidslokaler torde den befintliga servicen fylla standardkraven. Tillgången på mindre lokaler nära bostäderna ligger dock något under de normer den kommunala samlingslokalutredningen föreslagit 1971.

Ifråga om fritidsytor råder brist på 1-2 bollplaner och lekpark. Detta gäller främst områdets nordvästra del. Om föreslagen planskild gångtrafikkorsning med Renstiernas Gata kommer till stånd kan den föreslagna parken på Värmdöbussarnas f d terminalområde förbättra tillgången på ytor för de i hela östra delen av området boende.

Områdets tre daghem torde tillgodose platsbehovet även med ett något större barnantal än f.n. Utelekytorna vid daghemmen ligger dock betydligt under gällande normer. Daghemmet vid Folkungagatan synes inte heller fylla de normkrav som ställs ifråga om ostördhet. Dessa krav är dock ofta svåra att helt uppfylla i innerstadsmiljöer.

Tillgången på lekskoleplatser ligger betydligt under kommunens norm. Området saknar fritidshem.

I övrigt torde inga anmärkningar kunna riktas mot områdets serviceförsörjning. I samband med att en sanering för området igångsättes bör en översyn av dessa bedömningar göras. Saneringen påverkar ålderssammansättningen och därmed servicebehoven i vissa avseenden, främst ifråga om skolor, lekstugor, bollplaner och liknande. Dessa synpunkter kommenteras i avsnitt II.6.

● SERVICESTÄLLE

N

KATARINABERGET

SKALA 0 100 200M

BOENDESERVICE

17

STADSGÅRDEN

KLIPPGATAN

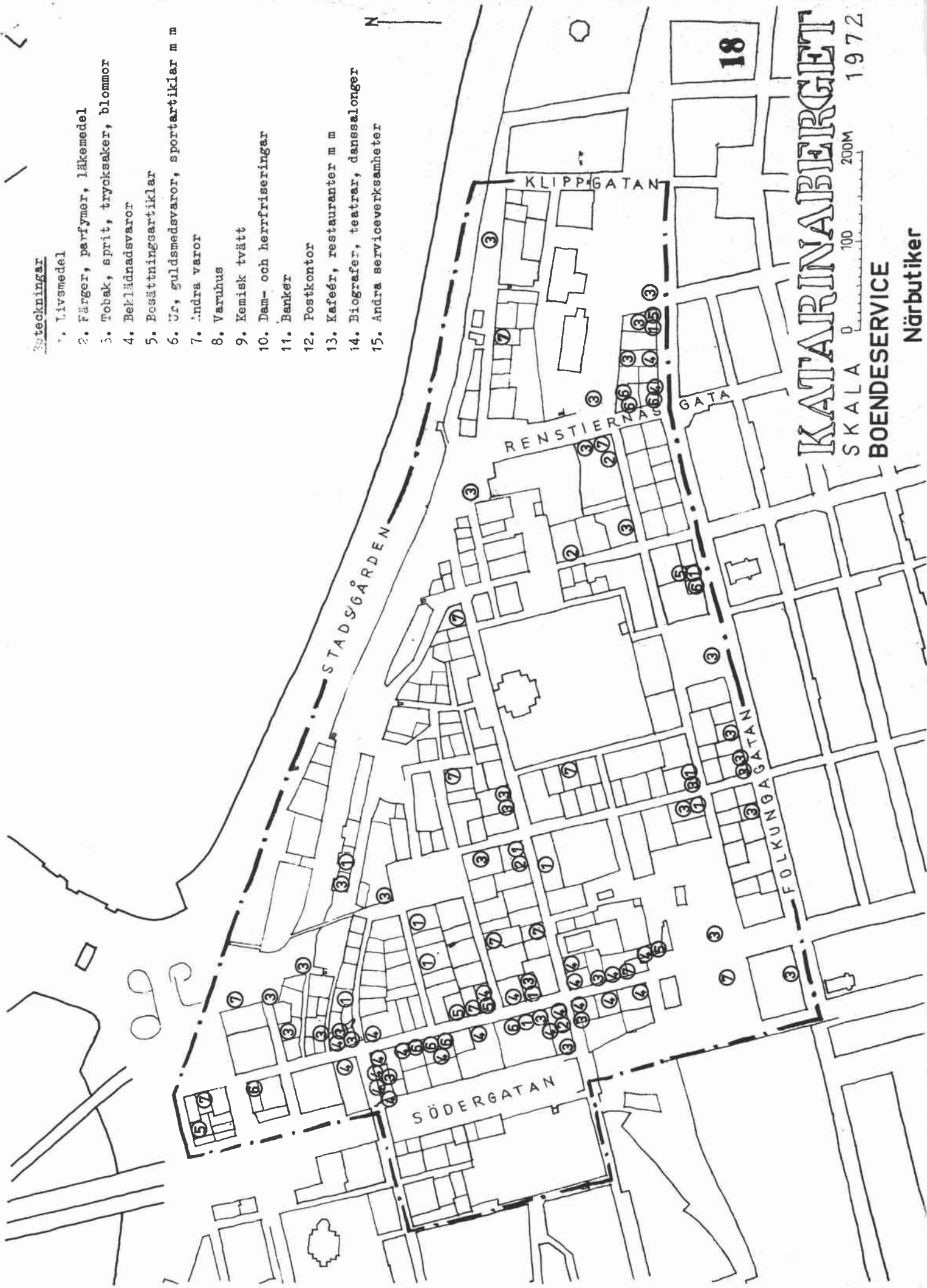
RENSTIERNAS GATA

SÖDERGATAN

FOLKUNGA GATAN

Beteckningar

1. Livsmedel
2. Färger, parfym, läkemedel
3. Tobak, sprit, trycksaker, blommor
4. Beklädnadsvaror
5. Posättningsartiklar
6. Ur, guldsmedsvaror, sportartiklar m m
7. Andra varor
8. Varuhus
9. Kemisk tvätt
10. Dam- och herrfriseringar
11. Banker
12. Postkontor
13. Kafeér, restauranter m m
14. Biografer, teatrar, danssalonger
15. Andra serviceverksamheter

KATARINABERGET

SKÅLA 0 100 200M 1972

BOENDESERVICE

Närbutiker

Beteckningar

1. Livsmedel
2. Färger, parfym, läkemedel
3. Tobak, sprit, trycksaker, blommor
4. Beklädnadsvaror
5. Bosättningsartiklar
6. Ur, guldsmedsvaror, sportartiklar m m.
7. Andra varor
8. Varuhus
9. Kemisk tvätt
10. Dam- och herrfriseringar
11. Banker
12. Postkontor
13. Kafeér, restauranter m m
14. Biografer, teatrar, danssalonger
15. Andra serviceverksamheter

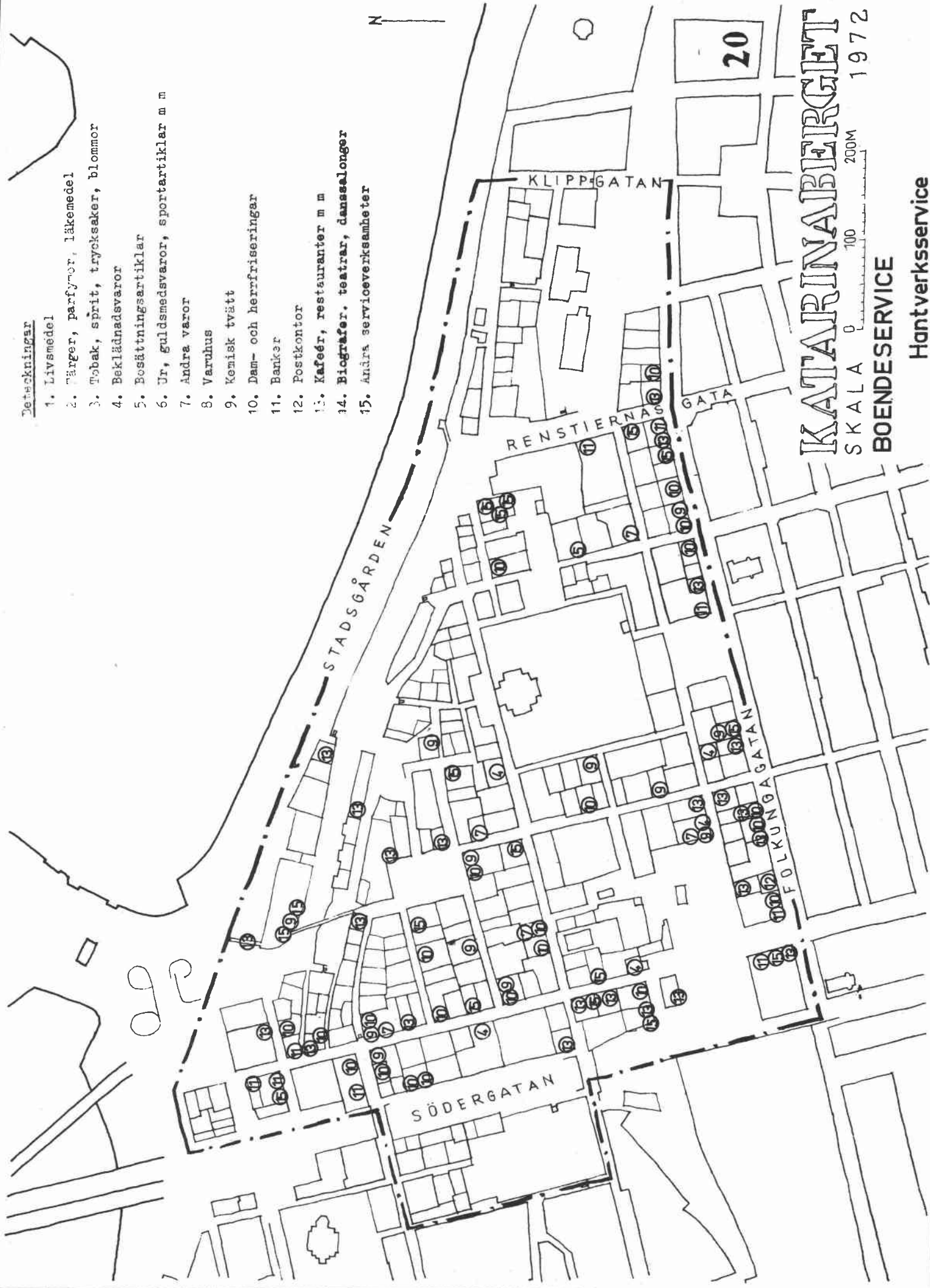

KATARINABERGET
SKALA 0 100 200M
1972

BOENDESERVICE
Butiker på stadsdelsnivå

Detekningar

1. Livsmedel
2. Färger, parfym, läkemedel
3. Tobak, sprit, trycksaker, blommor
4. Beklädnadsvaror
5. Bosättningsartiklar
6. Ur, guldsmedsvaror, sportartiklar m m
7. Andra varor
8. Varuhus
9. Kenisk tvätt
10. Dam- och herrfriseringar
11. Banker
12. Postkontor
13. Kafeér, restauranter m m
14. Biografer, teatrar, danssalonger
15. Andra serviceverksamheter

KATARINABERGET

SKALA 0 100 200M

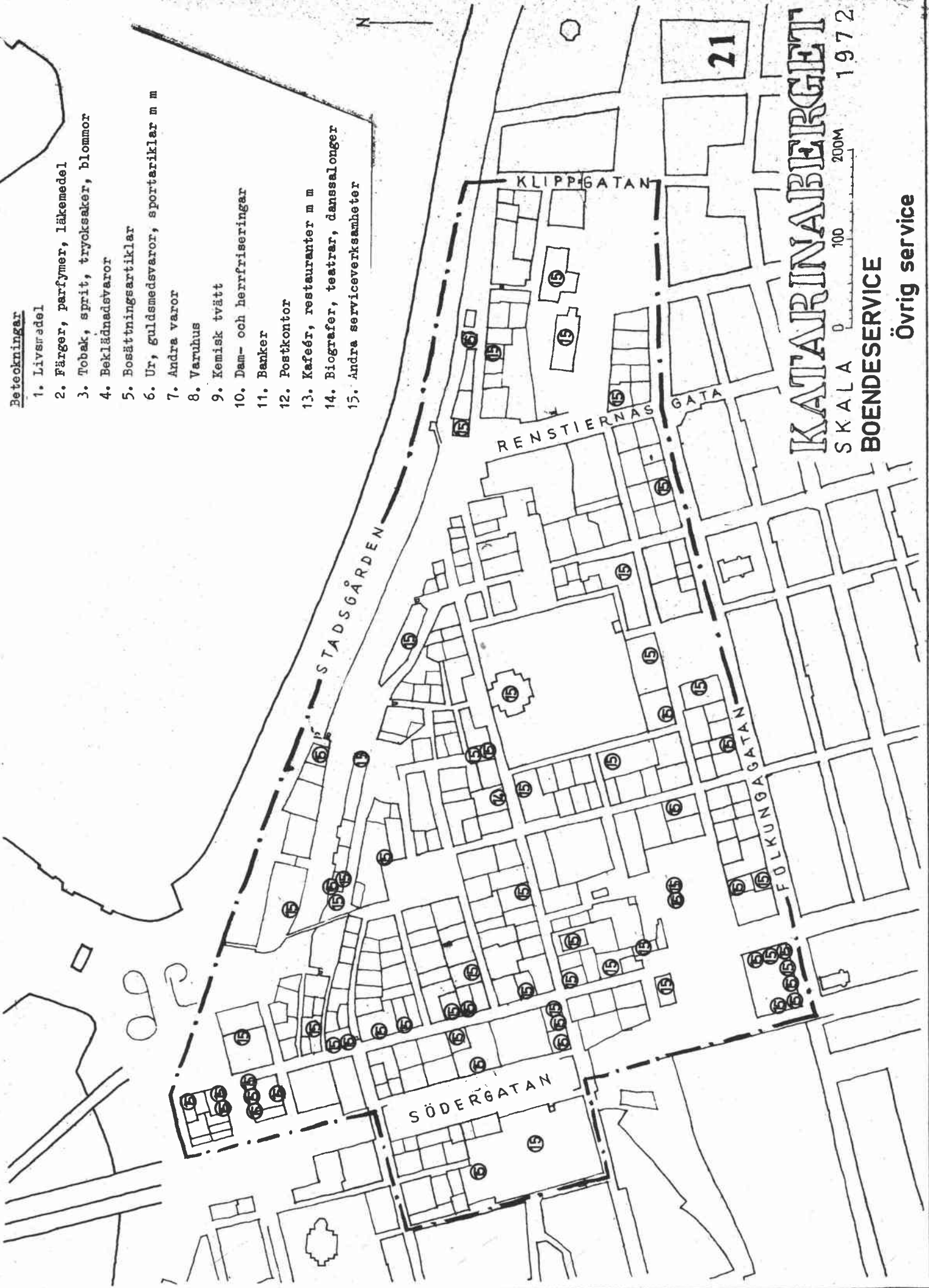
BOENDESERVICE

Hantverksservice

1972

Beteckningar

1. Livsmedel
2. Färger, parfym, läkemedel
3. Tobak, sprit, trycksaker, blommor
4. Beklädnadsvaror
5. Bosättningsartiklar
6. Ur, guldsmedsvaror, sportartiklar m m
7. Andra varor
8. Varuhus
9. Kemisk tvätt
10. Dam- och herrfriseringar
11. Banker
12. Postkontor
13. Kaféer, restauranter m m
14. Biografer, teatrar, danssalonger
15. Andra serviceverksamheter

KATARINABERGET
SKALA 0 100 200M

1972

BOENDESERVICE
Övrig service